

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL

NÚMERO 43 / SEGONA ÈPOCA / JUNY DE 1999

**Consell Insular
de Mallorca**

alimara

Núm 43

Segona Època, juny de 1999

Edita: Consell Insular de Mallorca
Redacció: Servei d'Acció Social i Sanitat
General Riera, 67
07010 Palma
Tel.: 971 76 07 62
Fax: 971 76 19 52

Portada: **Andreas Gabriel Topp** "Concert"

Maquetació
i impressió: Gràfiques Son Espanyolet

Dipòsit Legal: PM - 128 - 1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Tanca aquest número de la revista Alimara el bloc "Exclusió Social-RMI" i el formen dos articles.

Del primer cal dir que a començaments de l'any 1998, Carme Nadal ens informà que ja es disposava de les primeres dades que permetien aproximar-se al perfil del receptor de la renda mínima d'inserció, tot i que pel poc temps que comprenien (del juliol al desembre de 1997) no en permetien anàlisi acurades. Tot i així, sí presentaven trets fefaents quant a la tendència, motiu pel qual se li sol·licità un article que així ho presentàs i que es va incloure en el número 41 de la revista corresponent al mes de juny de 1998.

Ara presentam l'article "Situació de necessitats i inseribilitat dels perceptors de la RMI (juliol 1997-desembre 1998)" en el qual s'ofereix un primer perfil del perceptor de la RMI. Així mateix, la informació més punyent que se n'extreu és la que confirma la feminització de la pobresa (un 71,92% dels perceptors són dones), una constatació encara més preocupant si es té en compte que d'aquestes dones en depèn el sosteniment d'una família quan, després de la ruptura matrimonial els infants passen a anar a càrrec de l'esposa.

Del segon hem de dir que l'hem inclòs dins d'aquest bloc perquè, tot i parlar de marginació econòmica incideix sobre la delinqüència, sobre tota casta de desviació, motiu pel qual hagués pogut emmarcar-se en altres blocs. A "La marginació social, desviació social per motius econòmics. La realitat de l'Estat espanyol i una breu referència a les Illes Balears i Pitiüses", Sebastià Cerdà ens aporta la seva visió documentada sobre la importància del mercat de treball quant a la marginació social en la societat actual.

**SITUACIÓ DE NECESSITATS I INSERIBILITAT
DELS PERCEPTORS DE LA RENDA
MÍNIMA D'INSERCIÓ (RMI).
(Juliol-97 a desembre-98)**

Carme Nadal Casasnovas,
tècnic responsable del seguiment de la RMI

1. PRESENTACIÓ

A la revista *Alimara* número 41, del mes de maig de 1998, es publicà l'article: "Situació de necessitat dels perceptors de la Renda Mínima d'Inserció". S'emmarcava dins el projecte del seguiment individual-familiar de la inserció dels beneficiaris de la RMI que s'està duent a terme des de l'Equip d'Inserció Social del Consell de Mallorca.

Em sembla convenient recordar que en el projecte per a l'any 1997 un dels objectius específics era: "Obtenir les primeres dades de les situacions de necessitat del col·lectiu perceptor de la RMP", i que les dades que es donaven a conèixer a l'article eren dels primers 123 expedients des de l'entrada en vigor de la modificació de les Bases Reguladores de la RMI (juliol de 1997) i que corresponien al període de temps entre juliol i desembre de 1997.

En aquest article, que es continua emmarcant dins el projecte esmentat, es donen a conèixer les dades de 488 perceptors i, per tant, es creu que ja es pot elaborar un perfil i no només una aproximació. Així, aquest document parteix de dos punts essencials:

- * Comprèn el període de juliol de 1997 a desembre de 1998, a partir de l'entrada en vigor de la Modificació de les Bases Reguladores de la RMI i que és, també, des d'aquesta data que es comença a fer un seguiment exhaustiu i sistemàtic de la prestació.
- * S'hi analitzen les dades dels perceptors, és a dir, de les persones que reben la prestació econòmica. Així mateix, s'analitzen algunes dades de les parelles dels perceptors.

Una darrera puntualització és que es treballa amb un total de 488 perceptors, ja que és el nombre d'expedients aprovats dins el període de temps ja esmentat abans.

2. ESQUEMA DEL PROJECTE: "SEGUIMENT INDIVIDUAL-FAMILIAR DE LA INSERCIÓ DELS BENEFICIARIS DE LA RMI"

Sector:	Exclusió social.
Línia de treball:	Prevençió i Inserció Social.
Equip responsable:	Equip d'Inserció Social.
Responsable:	Carme Nadal Casasnovas

Nom del programa:	STC/Renda Mínima d'Inserció.
Nom del projecte:	Seguiment individual-familiar de la inserció dels beneficiaris de la RMI.
Destinatari:	* Els individus que perceben la RMI i les seves famílies. * Indirectament, els serveis socials municipals de Mallorca i els òrgans de gestió de la RMI.
Àmbit territorial:	Tot Mallorca

Objectius generals del projecte

- 1 Avaluar la inserció social i laboral dels perceptors i les seves famílies.
- 2 Assessorar els serveis socials municipals en el disseny i seguiment de processos d'inserció.
- 3 Determinar els perfils dels beneficiaris de la RMI, la seva situació de necessitat i característiques socials.

Objectius específics del projecte

- 1 Avaluar les propostes de pròrroga, suspensions, extincions, modificacions que facin els serveis socials.
- 2 Donar resposta a les demandes que els serveis socials municipals formulin quant als processos d'inserció.
- 3 Elaborar les dades de les situacions de necessitat del col·lectiu perceptor de la RMI.

3. RESULTAT DE LES DADES OBTINGUDES I COMENTARIS

En aquest apartat s'analitzen dades relacionades amb la inserció així com característiques sociodemogràfiques dels 488 perceptors de la RMI. Així mateix, s'analitzen algunes dades de les parelles dels perceptors.

3.1.- Sexe

Es vol conèixer el nombre d'homes i de dones perceptors de la RMI.

HOMES	137	28,07%
DONES	351	71,92%
TOTALS	488	100'00%

Les dones perceptores de la RMI superen en 214 als homes. Hi ha, per tant, una gran diferència ja que representen el 71,92%.

3.2.- Edat i Sexe

Per tal de conèixer l'edat dels perceptors s'han realitzat 4 intervals: de 15 a 25 anys; de 26 a 35; de 36 a 45, i, finalment, s'han agrupat els que tenen entre 46 i 65 per tenir característiques molt semblants. Com es pot veure a la taula següent, es correlaciona l'edat amb el sexe.

SEXE	EDAT				Totals
	15-25	26-35	36-45	46-65	
Homes	10	29	32	66	137
Dones	47	153	84	67	351
TOTALS	57	182	116	133	488
%	11,68%	37,29%	23,77%	27,25%	100,00%

Els perceptors que tenen una edat compresa entre els 26 i 35 anys representen el 37,29%, que és l'interval d'edat majoritària. El segon interval es troba entre els 46 i 65 anys que representa el 27'25%.

Es pot dir, també, que el 51,02% del total de perceptors és major de 36 anys. Les dones es concentren en l'interval d'edat compresa entre 26 i 35 anys i els homes es troben entre els 46 i 65 anys.

3.3.- Estructura familiar i sexe

De les sis agrupacions diferents que s'han fet per tal de conèixer a quin tipus d'estructura familiar pertanyen els perceptors de la RMI, el resultat obtingut es pot veure a la següent taula on també es correlaciona amb el sexe dels perceptors.

	Homes	Dones	Totals	%
Persones soles	77	70	147	30,12%
Parelles amb fills	42	104	146	29,91%
Parelles sense fills	7	10	17	3,48 %
Famílies monoparentals (FFMM.)	7	131	138	28,27 %
FFMM. amb altres	2	26	28	5,73 %
Altres situacions	2	10	12	2,45 %
TOTALS	137	351	488	100,00%

Les persones soles representen el 30,12%, seguides a molt poca diferència per les parelles amb fills, amb un 29,91%, i les famílies monoparentals, que representen el 28,27%. Aquests tres ítems junts representen el 88,30% respecte del total.

Fent un altre tipus d'agrupació es pot concloure que els perceptors amb fills al seu càrrec (que visquin amb parella o siguin famílies monoparentals) representen el sector majoritari com a tipus d'estructura familiar, ja que són 284, és a dir, el 58,18% del total.

Quan parlem dels fills ens referim als que viuen amb el perceptors de la RMI en el moment de la sol·licitud. No es comptabilitza el nombre total de fills que tenen o han tengut els perceptors.

Les dones tenen moltes més càrregues familiars que els homes ja que són 131 les que viuen en una estructura monoparental.

3.4.- Nombre de fills i estructura familiar

Per tal de conèixer el nombre de fills dels perceptors i l'estructura familiar a la que pertanyen, s'ha elaborat la següent taula:

ESTRUCTURA FAMILIAR	NOMBRE DE FILLS						
	1	2	3	4	5	+6	TOTAL
Parelles amb fills	36	45	35	17	8	5	146
Famílies monoparentals	53	42	24	16	3	0	138
FFMM. amb altres	17	6	3	2	0	0	28
TOTALS	106	93	62	35	11	5	312
%	33,97	29,80	19,87	11,21	3,52	1,6	100,00

Partim d'un total de 312 perceptors amb càrregues familiars, parelles o monoparentals. El primer que s'ha de tenir en compte és que només s'han comptabilitzat els fills que actualment viuen al mateix domicili que els perceptors ja que n'hi ha que viuen amb altres famílies, estan institucionalitzats o independents. El grup més nombrós és el dels que tenen un fill, que representen el 33,97%, seguit del que en tenen dos i després del grup que en tenen tres.

Les famílies nombroses representen un total de 113, és a dir, el 36,21%.

Si es correlaciona el nombre de fills segons l'estructura familiar, es pot concloure que de les parelles amb fills són majoria les que tenen dos o tres fills en referència al total de parelles amb fills. De les famílies monoparentals, visquin o no amb altres parents o persones, les que tenen un fill són 70, seguides de les que tenen dos, que són 48.

En resum, no hi ha grans diferències en la correlació de famílies monoparentals i parelles amb fills.

3.5.- Nivell d'estudis

Per tal de conèixer el nivell màxim acabat d'instrucció dels perceptors s'ha elaborat la següent taula:

	TOTALS	%
Analfabets	40	8,19
Sense estudis	154	31,55
Estudis primaris	188	38,52
Batxillerat elemental	45	9,22
FP 1 ^{er} grau	5	1,02
FP 2 ^{on} grau	6	1,22
BUP, COU, ESO	26	5,32
Altres estudis de 2 ^{on} grau	9	1,84
Diplomats universitaris	5	1,02
Llicenciats superiors	4	0,81
TOTALS	488	100

Es veu clarament que el nivell d'estudis és molt baix. Entre analfabets i sense estudis hi ha 194 perceptors, que representen el 39,75% del total. I si afegim

a aquests els 188 que sols han fet estudis primaris, és a dir, només amb el certificat d'estudis, tenim que tots aquests representen el 78'27%.

Partint dels que tenen estudis, del nivell més baix -que és l'EGB equivalent al graduat escolar- fins al llicenciat superior, el total de perceptors amb estudis acabats és de 61, el 12,50%.

Evidentment que aquest és un aspecte que té molt a veure amb les possibilitats reals d'inseribilitat i que partim d'un aspecte negatiu per a la recerca activa de feina.

3.6.- Ocupació

Es descriu a continuació la situació dels perceptors pel que fa a l'ocupació laboral en el moment de fer la sol·licitud de la Renda Mínima d'Inserció.

OCUPACIÓ	TOTALS	%
Empresa familiar, sense remuneració	2	0,40
Eventual amb contracte	5	1,02
Altres situacions	18	3,68
Venda ambulant	45	9,22
Activitat no reglada i/o il·legal	104	21,31
Experiències d'inserció laboral	48	9,83
Aturat/da cercant la primera ocupació	9	1,84
Aturat/da cercant feina (sense cobrar)	105	21,51
Aturat/da cobrant subsidi	6	1,22
Inactiu pensionista	10	2,04
Inactiu altres	136	27,86
TOTALS	488	100

Es pot destacar, com a dada més significativa, que el 61,06% dels perceptors són inactius laborals i no tenen cap tipus de remuneració.

Els que tenen una activitat reglada únicament representen l'1,02% i els que fan qualque tipus d'activitat no reglada el 34,22%.

Els perceptors amb qualque tipus de remuneració conformen el 38,93%.

Quant a la vida laboral dels perceptors, es té informació de 458, que representen el 93,85% del total. D'aquests:

* afiliats a la Seguretat Social en són 345 (75,32 %);

* no afiliats a la Seguretat Social, 113 (24,57 %).

Més del 50% dels afiliats a la Seguretat Social han estat menys d'un any d'alta, la qual cosa significa que han tengut contractes en precari.

3.7.- Estat de Salut

Hi ha un total de 208 perceptors, el 42,62 %, que tenen problemes de salut, ja siguin malalties o accidents i/o deficiències.

	TOTALS	%
Disminució física	19	9,13
Disminució psíquica	7	3,36
Disminució del llenguatge	1	0,48
Disminució auditiva	4	1,92
Disminució visual	8	3,84
Malaltia mental crònica	13	6,25
Malaltia mental aguda	33	15,86
Malaltia orgànica crònica	45	21,63
Malaltia orgànica aguda	17	8,17
Més de dues malalties	20	9,61
Toxicomanies	41	19,71
TOTALS	208	100

El fet que el 42,62% dels perceptors tinguin problemes de salut és una dada rellevant perquè si bé és cert que tenen coberta la part assistencial, no hi tenen l'econòmica perquè cap d'ells no tenen contractes laborals que els permetin acollir-se a les prestacions de la Seguretat Social. En general, tampoc no tenen dret a la pensió no contributiva pel fet que la minusvàlua que presenten no és prou elevada per tenir-hi accés.

Hi ha 20 perceptors que tenen més d'un problema de salut, regularment malalties associades. És, per tant, aquest problema de salut el que els motiva a sol·licitar la RMI i, al mateix temps, el que dificulta la seva inserció.

3.8.- Necessitats i/o problemes

Relació de les necessitats i/o problemes que presenten els perceptors, especificant les vegades que apareixen a les valoracions dels perceptors.

* Convivència personal-familiar:	456
- Deteriorament de les relacions familiars:.....	48
- Separació-divorci:.....	96
- Problemes de relacions en la parella:.....	22
- Famílies multiproblemàtiques:.....	41
- Soledat-aïllament:.....	97
- Maltractaments a la dona:.....	35
- Abandonament de la llar de pare o mare:.....	30
- Dificultats de mobilitat:.....	21
- Problemes relacionals individuals:.....	18
- Gestants:.....	10
- Pare-mare fadrí/na:.....	30
- Incompliment de les obligacions econòmiques:.....	8
* Integració laboral:	285
- Dificultats d'inserció laboral:.....	29
- Aturats de llarga durada:.....	69
- Manca de formació professional:.....	123
- Problemes d'adaptació a la feina:.....	64

* Integració social:.....	219
- Minusvàlues:.....	15
- Dèficits culturals/minories ètniques:.....	84
- Problemes de salut:.....	95
- Addicció a l'alcohol/altres substàncies:.....	37
- Immigrants:.....	12
- Prostitució:.....	6
- Altres grups en situació de necessitat:.....	22
* Manca de mitjans de subsistència:.....	358
- Ingressos insuficients:.....	90
- Manca de mitjans propis de subsistència:.....	103
- Problemes relacionats amb l'habitatge:.....	115
- No ingressos fixos:.....	40
- Deutes (exclosos els d'habitatge):.....	10

S'ha de tenir en compte que aquestes problemàtiques i/o necessitats dels perceptors de la RMI s'extreuen dels fulls de valoracions que s'adjunten a les sol·licituds i que únicament se'n prioritzen tres; per tant, no són excloents.

Com es pot veure, les més nombroses són les que fan referència a les de convivència, seguides de les econòmiques, les d'integració laboral i les que tenen a veure amb la integració social.

Es destaquen com a problemàtiques i/o necessitats més específiques i més nombroses:

- * Manca de formació professional.
- * Problemes relacionats amb l'habitatge.
- * Manca de mitjans propis de subsistència.
- * Soledat-aïllament.
- * Separació-divorci.
- * Problemes de salut.
- * Ingressos insuficients.
- * Dèficits culturals.

3.9.- Possibilitats d'inserció laboral

Es descriuen les possibilitats d'inserció laboral dels perceptors que són exclusives i, per tant, s'han basat en els 488 perceptors.

TOTAL	%	
Incapacitat absoluta per al treball	42	8,60
Necessiten un procés de recuperació social	104	21,31
Necessiten un procés de recuperació de salut	104	21,31
Aturat/da mancat/da de formació/educació	79	16,18
Podria accedir a un lloc de feina	115	23,56
Manté activitat econòmica irregular	43	8,81
Té treball normalitzat	1	0,20
TOTALS	488	100

Cal destacar, com a majoritaris, els perceptors que necessiten un procés de recuperació social o de salut previ a la inseribilitat, que són 208 i representen el 42,62% del total. Seguidament, el grup de perceptors que podrien accedir a un lloc de feina que representa el 23,56%.

Posteriorment, amb diferència, es troben els que necessiten formació bàsica, que són el 16,18%. Els que mantenen una activitat econòmica irregular representen el 8,81%, i els incapacitats absolutament per al treball normalitzat 42, el 8,60%.

Els que tenen un treball normalitzat representen únicament el 0,20%.

3.10. Dades de les parelles dels perceptors de la RMI

En aquest apartat es donen a conèixer les dades més significatives de les parelles dels perceptors de la RMI. Ens referim a les persones (homes o dones) que formen parella, estant casats o no, i que, per tant, viuen en el mateix domicili que el perceptor-sol·licitant de la prestació.

Hi ha 163 parelles i es donarà informació de 156, ja que de les 7 restants no en tenim dades.

- a) El 68,58% són homes i el 31,41% dones.
- b) El grup d'edat majoritari està comprès entre els 26 i 35 anys, seguit dels que en tenen entre 36 i 45. Més de la meitat tenen menys de 36 anys.
- c) Quant a l'ocupació de les parelles dels perceptors s'han de destacar les dades següents:
  - * amb ingressos econòmics: 89 (57,05 %)
  - * sense ingressos econòmics: 67 (42,94%)
  - * activitats no reglades: 65 (41,66%)
  - * cercant feina: 8 (5,12%)
- d) Les persones que tenen problemes de salut són 71, que representen el 45,51% del total. Els tipus de malalties són:
  - * orgàniques cròniques o agudes: 21
  - * toxicomanies: 21
  - * disminucions: 13
  - * mentals cròniques o agudes: 9
  - * més de dues malalties: 7
- e) Quant a les possibilitats d'inserció laboral el resultat és que el 55,11% estan incapacitats per al treball o necessiten un procés de recuperació social i/o de salut previ. Els que necessiten formació són 16, és a dir, el 10,25%. Podrien accedir a un lloc de treball normalitzat l'11,53%. Desenvolupen activitats irregulars el 22,43 % i únicament l'1,92% desenvolupa una activitat normalitzada.
Les característiques i situacions de necessitat de les parelles són molt semblants a les dels propis perceptors.

4.- PERFIL DELS PERCEPTORS DE LA RMI

* Perfil de la dona perceptora

Tenint present que el 71,92 % dels perceptors de la RMI són dones, correm el risc de fer un perfil típic, encara que a les dades relacionades amb la

---

inseribilitat no hi ha un creuament entre aquestes i el sexe dels perceptors. Així, el perfil seria:

- * Dona
- * Entre 26 i 35 anys
- * Amb estructura familiar monomarental, preferentment, i de parella després
- * Amb càrregues familiars
- * Amb estudis primaris o sense estudis
- * Inactiva laboralment, preferentment, després aturada cercant feina o amb una activitat no reglada
- * Si ha estat contractada laboralment, el període de temps ha estat molt curt
- * L'estat de salut és precari, patint una malaltia orgànica o mental
- * Té els següents problemes específics:
  - a **De convivència personal-familiar:** separació, soledat, maltractament, deteriorament de la vida de parella.
  - b **Manca de mitjans de subsistència:** ingressos insuficients, no fixos, problemes d'habitatge.
  - c **Integració laboral:** manca de formació i qualificació professional.
  - d **Integració social:** problemes greus de salut, dèficit cultural, toxicomanies.
- * Necessita un procés de recuperació social o de salut abans de la inserció.

* Perfil de l'home perceptor

Partint que l'home representa el 28,07% les característiques de la seva inseribilitat no s'especificaran i sí, en canvi, les dades generals:

- * Home
- * Entre 46 i 65 anys
- * Amb estructura familiar de persona sola, preferentment
- * Si conviu amb parella té càrregues familiars.

5.- CONCLUSIONS

Tal com es descriurà a continuació, les característiques dels perceptors i de les seves parelles relacionades amb les possibilitats d'inserció ens indiquen que aquestes característiques, no permeten un accés directe a un lloc de feina normalitzat. Així, la conclusió més important seria que la majoria dels perceptors (65%) necessiten un suport previ intens, específic i integral abans de treballar la possible inserció en el món laboral. Així, es descriuen aquells factors que estan més relacionats amb les possibilitats reals d'inserció laboral.

- a El **nivell d'estudis** és tan baix que els dificulta l'accés a la feina normalitzada per la manca de formació, preparació i qualificació.
- b Hi ha diversos aspectes a considerar quant a l'**ocupació**: un nombre elevat de perceptors en el treball irregular; aturats de llarga durada, molts dels quals no han tingut mai un contracte laboral i, per tant, no han estat afiliats a la Seguretat Social; la gran majoria dels que han tingut contractes laborals han estat de durada molt curta. I, com a dada a ressaltar, el nombre dels inactius per problemes de salut.

-
- c Consideram rellevant la dada de l'estat de salut, ja que afecta un nombre molt elevat de perceptors i també que les malalties més freqüents siguin les mentals agudes i/o cròniques i les orgàniques cròniques. Evidentment, això perjudica i dificulta les possibilitats d'inserció al món laboral.
  - d Cal fer una menció especial al tema de les **toxicomanies**, ja sigui l'alcohol o altres substàncies perquè afecta o ha afectat moltes famílies o persones soles.
  - e Pel que fa a les **necessitats i els problemes**, quasi tots presenten els mateixos: manca de mitjans de subsistència i, entre aquests, problemes per afrontar les despeses d'habitatge; problemes d'integració laboral i d'inserció social, i també de convivència personal-familiar; a destacar, d'altra banda, la soledat i l'aïllament.
  - f En general, les **possibilitats d'inserció laboral** dels perceptors de la RMI són molt baixes, dada rellevant ja que, fins ara, la prestació econòmica va molt lligada a la inseribilitat laboral, tema que s'haurà d'aprofundir.

Quant a les parelles dels perceptors, les característiques són molt semblants i presenten els mateixos problemes i possibilitats d'inserció laboral.

Encara que hi ha dificultats greus per a la inserció laboral d'aquests col·lectius, cal ressaltar, tal com explicava un treballador social en la valoració d'un cas concret, que: *"Tenir uns ingressos fixos, com és la RMI, s'ha convertit en el millor motor per poder treballar, des dels serveis d'atenció primària, temes com el canvi d'imatge, la preocupació per la seva salut, les habilitats socials, la recerca d'una feina, ... i, sobretot, motivació per voler sortir de la situació tan precària en la que viuen"*.